

Фітосанітарна безпека. 2024. Вип. 70.

УДК 631.147:502.131.1(477.7)

DOI: <https://doi.org/10.36495/PHSS.2024.70.161-183>

М.А. КУЗНЕЦОВА, кандидат економічних наук

О.Б. ЛАБУНСЬКА

Державна установа «Інститут ринку і економіко-екологічних досліджень Національної академії наук України», Французький бульвар, 29, м. Одеса, 65044, Україна

ІННОВАЦІЙНА СКЛАДОВА ПОШИРЕННЯ ОРГАНІЧНОГО ЗЕМЛЕРОБСТВА У КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ НА ПРИКЛАДІ ПІВДЕННОГО РЕГІОНУ УКРАЇНИ

Мета. Аналіз ролі інноваційної складової у розвитку органічного землеробства, як одного з напрямів, що сприяє досягненню глобальних цілей сталого розвитку на прикладі Південного регіону України. **Методи.** Використовували загальнонаукові методи — аналіз та синтез, порівняння, наукова абстракція, узагальнення, графічні прийоми дослідження. Для розкриття теми статті авторами було розроблено форми опитування та проведено анкетування у закладах вищої освіти та наукових установах агропромислового сектору Південного регіону України стосовно особливостей, результативності та фінансування їхньої наукової діяльності у сільськогосподарській галузі. **Результати.** Проаналізовано цілі сталого розвитку та роль органічного виробництва у їхній реалізації, сучасний стан функціонування органічного виробництва в країнах Європи за показниками приросту органічних земель за останні 10 років та кількістю органічних операторів. Зібрано актуальні дані стосовно розвитку органічного виробництва по областях України. Доведено, що цей напрям сільськогосподарської діяльності є наукомістким, а його поширення базується на посиленні інноваційної складової. Зроблено аналіз даних за 2023 р. по Південному регіону України за показниками: кількість проведених досліджень для агропромислового комплексу; результати впровадження досліджень у агропромисловий комплекс; унікальність результатів досліджень; наявність елементів інноваційно-дослідницької інфраструктури; джерела фінансування наукових досліджень, що здійснюють заклади вищої освіти (ЗВО) та наукові установи сільськогосподарської сфери. Доведено необхідність посилення державної підтримки агропромислової галузі з метою стимулювання розвитку органічного виробництва шляхом збільшення бюджетного фінансування наукових досліджень у цій

царині. **Висновки.** На основі проведеного опитування у ЗВО та наукових установах галузевого підпорядкування Південного регіону України автори дійшли висновку, що наявність певної кількості наукових розробок та інноваційних пропозицій, які мають високий науковий рівень, та їх впровадження у агропромисловий сектор стане запорукою прискореного розвитку органічного виробництва як пріоритетного методу ведення сільського господарства в нашій країні.

**цілі сталого розвитку; органічне виробництво;
джерело фінансування фундаментальних, прикладних
досліджень та інноваційних розробок; грантове фінансування;
елементи інноваційно-дослідницької інфраструктури**

У сучасному глобальному середовищі виникає багато викликів економічного, соціального, екологічного змісту. Їх вирішення передбачає консолідацію зусиль усіх країн світу, їхню взаємоузгоджену діяльність в напрямі досягнення сталого стану, що зафіксовано у Глобальних цілях у межах концепції сталого розвитку. Одним з пріоритетних практичних механізмів досягнення визначених цілей є поширення принципів органічного виробництва у сільськогосподарській сфері. Дослідженню сучасного стану та стратегії сталого розвитку сільського господарства України, як визначальної складової, присвятили свої роботи вітчизняні науковці Д.С. Богданов, В.В. Гаркавий, О.І. Дребот, Д.С. Добряк, П.П. Мельник, Л.І. Сахарнацька, О.І. Котикова, Ю.В. Лопатинський, О.Г. Михайленко, О.І. Панков, А.О. Пінчук, О.Л. Попова, А.Г. Тихонов, Н.В. Гребенюк, О.В. Тихоненко та ін. [1—10]. Актуальність розвитку органічного виробництва, як сучасного напряму агропромислового комплексу, базується на тому, що його реалізація надає можливість досягти балансу між прагненням до підвищення соціально-економічного рівня суспільства та збереженням екологічної безпеки як у світі в цілому, так і в Україні. Наукові дослідження теоретичного змісту, особливостей, механізмів реалізації та рівня розвитку органічного виробництва в світі й в Україні представлені у роботах вітчизняних вчених Д.С. Бреус, Т.З. Бубела, А.П. Бурляй, В.І. Вовк, Ю.П. Воскобійник, О.В. Ульяновченко, Д.В. Шиян, Ю.С. Герасименко, М.М. Гузь, О.М. Довгань, О.Т. Дудар, В.В. Дяченко, А.М. Орел, Л.С. Іванова, В.І. Кисіль, М.І. Кобець, О.Д. Костюк, О.М. Маслак, Є.В. Милованов, В.П. Резніченко, Л.В. Коломієць, С.В. Стефанюк, В.О. Шлапак та ін. [11—28].

Разом з цим, теоретичні та практичні питання впливу впровадження інновацій у сільськогосподарську сферу та їхній безпосередній взаємозв'язок з рівнем розвитку органічного виробництва, на наш погляд, потребують додаткового розгляду та аналізу.

Мета роботи полягає в аналізі ролі інноваційної складової у роз-

вितку органічного землеробства як одного з напрямів, що сприяє досягненню глобальних цілей сталого розвитку на прикладі Південного регіону України.

Матеріали та методи. Використовували загальнонаукові методи — аналіз та синтез, порівняння, наукова абстракція, узагальнення, графічні прийоми дослідження. Авторами статті було розроблено форми опитування та проведено анкетування у закладах вищої освіти (ЗВО) та наукових установах агропромислового сектору Південного регіону України стосовно особливостей, результативності та фінансування їхньої наукової діяльності у сільськогосподарській галузі.

Результати та обговорення досліджень. Глобальна парадигма сталого розвитку, яка була вперше представлена на всесвітньому саміті в Ріо-де-Жанейро у 1992 та у 2015 роках, ухвалена на 70-й сесії Генеральної Асамблеї ООН у Нью-Йорку, являє собою модель діяльності суспільства, що передбачає надання універсальної відповіді на сучасні виклики, які супроводжують процес еволюційного розвитку цивілізації. Дана концепція покликана гармонізувати процес постійного зростання життєвих потреб людства та збереження його природного середовища існування як для сучасного покоління, так і у майбутньому. На основі концепції сталого розвитку сформовано Порядок денний, який охоплює 17 взаємодоповнюючих цілей сталого розвитку, реалізацію яких у повному обсязі передбачається досягти до 2030 р. [29]. Глобальні цілі мають взаємозалежний характер та поєднують довгостроковий економічний, соціальний розвиток й екологічну безпеку. До означеного документа приєднались 193 країни світу. У 2019 р. Україна також підтримала резолюцію Генеральної Асамблеї ООН «Перетворення нашого світу: Порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року» та ухвалила Національну доповідь «Цілі сталого розвитку: Україна» [30], де загальні глобальні тенденції розвитку були адаптовані до сучасних реалій України. Також, з урахуванням специфіки вітчизняного соціально-економічного розвитку, було визначено основні завдання та індикатори їх поетапного досягнення до 2030 р. В подальшому, Цілі сталого розвитку були визначені у якості основних орієнтирів розробки та реалізації державних програм й напрямів формування державної політики України. Таким чином, сталий розвиток може бути забезпечений шляхом узгодження інтересів зростання прибутковості бізнесу та усвідомлення й задоволення соціальних потреб на державному рівні.

Докладний аналіз змісту усіх 17-ти Цілей сталого розвитку довів, що реалізація більшості з них пов'язана з аграрною сферою, оскільки вона має безпосередній вплив на якість та рівень життя людей. Водночас, впровадження механізмів стимулювання аграрного сектору у відповідності до сучасних тенденцій становлення елементів економіки

на глобальному рівні має формувати пріоритетність впровадження найбільш ефективних інноваційних технологій у цій галузі, які за умов прибутковості мінімізували б екологічні ризики. Однією з таких інноваційних технологій у сільському господарстві є органічне виробництво. Принципи ведення органічного землекористування розглядаються у контексті виконання Цілей сталого розвитку та представлені як індикатори реалізації трьох цілей:

- Глобальна ціль 2 передбачає здійснення заходів щодо усунення голоду в світі, покращення якості харчування та формування умов продовольчої безпеки. Крім цього, досягнення Цілі 2 має сприяти забезпеченню сталого розвитку виробництва харчування за умов збереження та покращення існуючого рівня якості земель та ґрунтів шляхом впровадження інноваційних технологій, про що йдеться у завданні 2.3 цієї Цілі. Одним з індикаторів виконання визначеного завдання є відсоток земель, що використовуються у сільському господарстві, зайнятих під органічне виробництво, від загального обсягу угідь (індикатор 2.3.3). Відповідно до цільових значень цей індикатор для України повинен досягти у 2030 році рівня 1,7% [30, с. 21].
- Глобальна ціль 12 пов'язана з поступовим впровадженням у сільському господарстві найбільш ефективних інноваційних технологій з метою мінімізації використання хімічних речовин (завдання 12.3). Одним з індикаторів (індикатор 12.3.2) виконання поставленого завдання є забезпечення контролю використання небезпечних хімічних речовин у сільському господарстві згідно з міжнародними стандартами, який у 2030 р. в Україні має становити 100% [30, с. 93].
- Глобальна ціль 15 присвячена необхідності захисту та відновлення екосистем суші. Одним з важливих завдань (завдання 15.3) цієї Цілі є необхідність здійснення заходів щодо відновлення деградованих сільськогосподарських угідь шляхом впровадження інноваційних технологій. Зростання площі використовуваних земель, де впроваджується органічне землеробство, складає індикатор 15.3.4 виконання цього завдання [30, с. 109].

Проведений огляд Глобальних цілей дає змогу констатувати, що поширення органічного виробництва у сільськогосподарській сфері забезпечує практичну реалізацію принципів концепції сталого розвитку та формує умови взаємодії її основних елементів на основі балансу між екологічною, соціальною та економічною складовими.

Нині в світі існує доволі багато визначень категорії «органічне виробництво», які представлені як міжнародними, так і національними установами, що регламентують діяльність у агросфері. Більшість визначень акцентує увагу на екологічній складовій здійснення

сільськогосподарського виробництва, збереженні природного потенціалу використовуваних угідь, біологічного розмаїття, покращенні стану агроєкосистеми за умов мінімізації застосування шкідливих штучних речовин, які викликають несприятливі наслідки. Такі визначення «органічного виробництва» надані Комісією Кодекс Аліментаріусу ФАО/ВООЗ [31], Міжнародною федерацією органічного сільськогосподарського руху (IFOAM) [32], Департаментом сільськогосподарства США (USDA) [33], представлені у Постанові Ради (ЄС) № 834/2007 стосовно органічного виробництва і маркування органічних продуктів [34]. У цій Постанові також акцентується увага на соціальній функції «органічного виробництва». Взаємозв'язок органічного виробництва та інновацій представлений у аналізі цієї дефініції, який наданий Міжнародною федерацією органічного сільськогосподарського руху. Органічне землеробство набуло активного поширення у країнах Європи (табл. 1).

1. Розвиток органічного виробництва у країнах Європи*

Країна	Приріст органічних земель за 10 років, %	Кількість органічних операторів
Австрія	17,9	26 042
Албанія	129,9	86
Бельгія	67,2	2394
Болгарія	359,2	6213
Боснія і Герцеговина	191,7	86
Велика Британія	-34,4	3581
Греція	70,7	30124
Данія	75,3	4109
Естонія	95,4	2060
Ірландія	54,5	1725
Ісландія	-1,1	26
Іспанія	61,7	41838
Італія	79	70561
Кіпр	76,5	1252
Латвія	74,2	4178
Литва	68,6	2417
Македонія	-89,4	817
Мальта	129,2	24

Закінчення табл. 1

Країна	Приріст органічних земель за 10 років, %	Кількість органічних операторів
Молдова	-13,3	241
Нідерланди	47,2	1867
Німеччина	62,9	34136
Норвегія	-20,8	1976
Польща	-2,7	18655
Португалія	45,8	5637
Румунія	116,3	9277
Сербія	146,3	373
Словаччина	13,2	802
Словенія	61,7	3823
Угорщина	137	5136
Україна	73,2	419
Фінляндія	81,2	5129
Франція	165	47196
Хорватія	363	5153
Чехія	20,7	4694
Чорногорія	33,4	393
Швейцарія	54,9	н/д
Швеція	40	5730
*Складено авторами за даними джерела [35]		

Найбільшу площу сільськогосподарських угідь, зайнятих у органічному виробництві, має Іспанія (2,4 млн га), де приріст таких земель за останні роки склав 61,7%. У Франції у органічному виробництві зайнято 2,2 млн га сільськогосподарських земель, обсяг яких збільшився на 165% за останні 10 років. В Італії під органічне землеробство відведено 2 млн га, а в Німеччині — 1,6 млн га земель, що використовуються в агровиробництві. За десять років їх обсяги в Італії зросли на 79%, а у Німеччині — на 62,9%. Найбільше зростання обсягів органічного землеробства в останній час було здійснено у Хорватії — на 363%. Водночас, у деяких країнах Європи можна спостерігати тенденції до скорочення земель органічного виробництва, а саме: у Македонії їх зменшення відбулось на 89,4%, у Великій Британії — на 34,4%, у Норвегії — на 20,8%, у Польщі — на 2,7%, у

Ісландії — на 1,1%. Найбільшу частку земель, залучених у органічне виробництво, має Австрія, яка складає 26% від загальної кількості оброблюваних земель. За прогнозами у країнах Європейського союзу загальна частка органічних земель до 2030 р. має сягнути 15—18%.

В Європі у сучасному аграрному секторі також спостерігається зростання кількості компаній, які мають статус органічних операторів. Їхня кількість в цілому становить 430,8 тис. господарюючих суб'єктів. У п'ятірку країн Європейського союзу за кількістю функціонуючих органічних операторів входять Італія (70 561), Франція (47 196), Іспанія (41 838), Німеччина (34 136) та Греція (30 124). Наведені статистичні дані свідчать, що органічне виробництво стає одним з пріоритетних напрямів інноваційного розвитку сільськогосподарської галузі, як базової складової реального сектору економіки. Існуючий досвід застосування органічного виробництва у країнах Європи доцільно ретельно аналізувати та, адаптувавши до сучасних реалій вітчизняної економіки, впроваджувати у агросекторі України, що, на нашу думку, сприятиме забезпеченню населення високоякісною продукцією, досягненню продуктової безпеки країни та скороченню негативного впливу на навколишнє середовище.

Вітчизняні сільськогосподарські виробники позитивно сприйняли практику впровадження органічного землекористування та консолідували свої зусилля з активізації цього напрямку та обізнаності. Першою в Україні установою, діяльність якої мала за мету популяризацію та сприяння розвитку органічного виробництва у нашій країні, була Міжнародна благодійна організація «Інформаційний центр «Зелене досє», яка була зареєстрована у 1994 р. З 2005 р. почала діяти Федерація органічного руху України, а з 2007-го — український орган сертифікації «Органік стандарт». Функцію об'єднання, взаємоузгодження інтересів й дій та забезпечення бізнес-комунікацій сертифікованих виробників органічної продукції було покладено на Спілку «Органічна Україна», яка була сформована у 2013 р., а з 2015 р. почав свою діяльність спеціалізований інформаційний портал OrganicInfo.

З метою забезпечення розвитку органічного виробництва в Україні реалізується стимулююча та дорадча державна політика, яка визначає принципи та вимоги до органічного виробництва, його сертифікацію, регламентує обіг та маркування органічної продукції. Відповідно до Закону України «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції» «...органічне виробництво — сертифікована діяльність, пов'язана з виробництвом сільськогосподарської продукції (у тому числі всі стадії технологічного процесу, а саме первинне виробництво (включаючи збирання), підготовка, обробка, змішування та пов'язані з цим процедури, наповнення, пакування, переробка, відновлення та інші зміни стану про-

дукції), що провадиться із дотриманням вимог законодавства у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції» [36]. Велику роботу із сприяння, контролю та координації органічного виробництва в нашій країні проводить Міністерство аграрної політики та продовольства України.

Нині усе більша частка вітчизняних сільгоспвиробників долучається до органічного землекористування (табл. 2).

За підсумками 2022 р., які були отримані у результаті оперативного моніторингу Міністерства аграрної політики та продовольства, загальна площа сільськогосподарських земель, сертифікованих за стандартом, що еквівалентний органічному законодавству ЄС та NOP (США) в цілому в Україні становить 263619 га, а сільськогосподарські землі, що мають статус органічних — 246126 га. На кінець 2022 р. в нашій країні функціонувало загалом 462 оператори, сертифікованих за стандартом, що еквівалентний органічному законодавству ЄС та NOP (США). Лідером з впровадження органічного виробництва серед областей України є Одеська область. На кінець 2022 р. там функціонувало 40 органічних операторів, а площа землі під органічним землеробством становила 38729 га.

Поступовий перехід до сталої продовольчої системи в Україні базується на посиленні потенціалу розвитку органічного виробництва, оскільки в сучасних умовах актуалізація проблем екологізації сільськогосподарства стає основним елементом забезпечення еколого-економічної безпеки країни.

Незважаючи на негативні реалії повномасштабного вторгнення у нашу країну, українська органічна галузь демонструє тенденцію до розвитку. Водночас наявним є деяке уповільнення темпів зростання, що пояснюється тим, що 13% органічних операторів України повністю зупинили свою роботу, 35% відчували негативні зміни, але продовжують працювати, 52% взагалі не зупиняли виробництва, а 68% навіть не зменшили обсягів виробництва [38].

Для забезпечення необхідного прогресу у реалізації завдань, пов'язаних з органічним виробництвом, потрібно забезпечити ефективне впровадження інновацій у цій сфері, оскільки «органічне сільське господарство є радше наукомісткою, аніж ресурсомісткою формою ведення сільськогосподарства. Тому дослідження та інновації є ключовими інструментами для зростання органічного сільськогосподарства, вони підтримують створення знань та інновацій, щоб допомогти органічним фермерам дотримуватися правил органічного виробництва ЄС» [39].

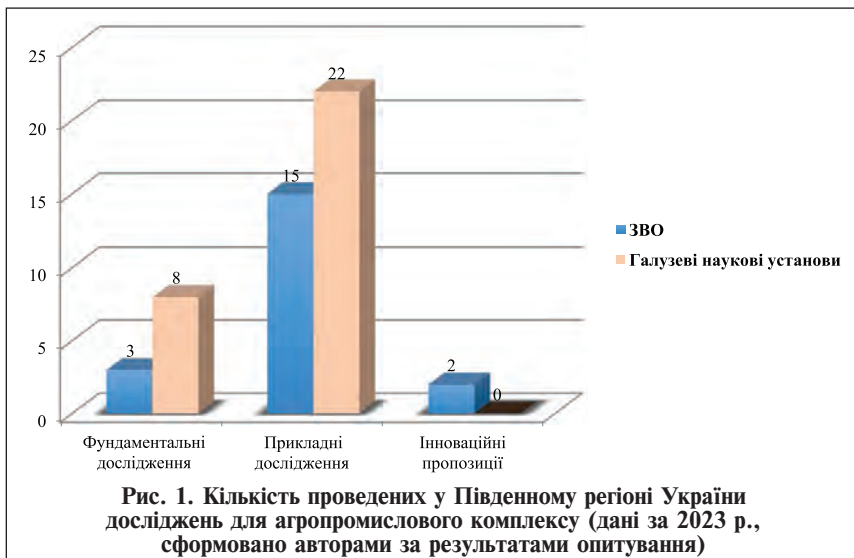
Визначальним підґрунтям інноваційного напрямку розвитку сільськогосподарської галузі, як і в цілому повоєнного відродження економіки України є те що «... наша країна має високий потенціал у

**2. Розвиток органічного виробництва в Україні
(станом на 31.12. 2022 р.)***

Області України	Загальна площа сільськогосподарських земель (органічних і перехідного періоду), сертифікованих за стандартом, що еквівалентний органічному законодавству ЄС та NOP (США), га		Кількість операторів, сертифікованих за стандартом, що еквівалентний органічному законодавству ЄС та NOP (США)
	усього	площа сільськогосподарських земель з органічним статусом	
АР Крим	0	0	0
Вінницька	2753	2618	52
Волинська	5182	5153	20
Дніпропетровська	18451	18362	24
Донецька	0	0	0
Житомирська	36796	36077	24
Закарпатська	1600	1566	10
Запорізька	32072	24747	12
Івано-Франківська	351	341	14
Київська	9379	7034	68
Кіровоградська	11831	11828	5
Луганська	0	0	1
Львівська	2378	2320	21
Миколаївська	1598	441	23
Одеська	40831	38729	40
Полтавська	24261	24166	33
Рівненська	18177	17772	18
Сумська	50	50	17
Тернопільська	2080	2080	8
Харківська	3808	3790	16
Херсонська	29413	29250	14
Хмельницька	10668	10661	18
Черкаська	2635	49	12
Чернівецька	190	0	3
Чернігівська	9115	9091	9
*Складено авторами за даними джерела [37]			

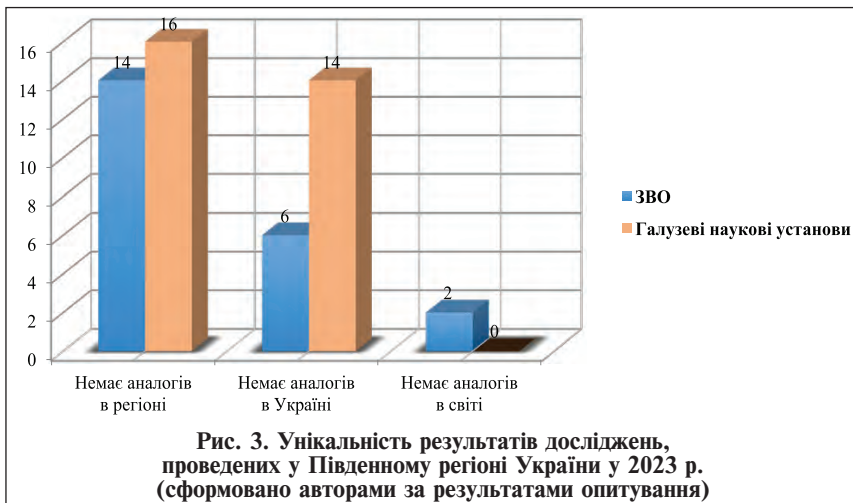
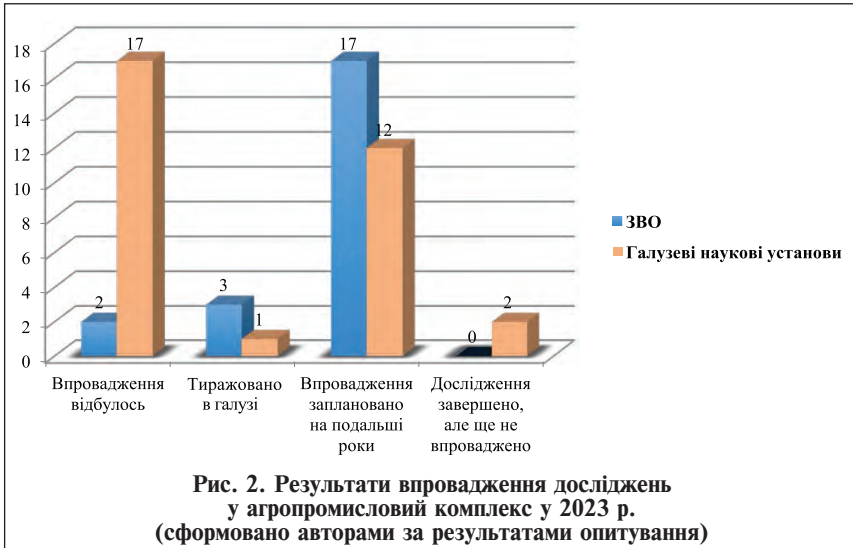
науковій та освітній сферах, що є запорукою здатності продукувати нові знання, трансформувати їх в інновації» [40].

З метою проведення аналізу інноваційності агропромислового комплексу Південного регіону України (Одеська, Миколаївська та Херсонська області) як визначальної складової формування переходу до органічного виробництва авторами було проведено опитування наукових установ галузевого підпорядкування, а також закладів вищої освіти, які здійснюють наукові дослідження та продукують інновації, що застосовуються у сільськогосподарській сфері за підсумками 2023 р. Результати опитування демонструють, що за 2023 р. в цілому по Південному регіону було проведено для агропромислового комплексу 52 дослідження, з них 13 фундаментальних, 37 прикладних розробок й 2 інноваційні пропозиції (рис. 1).

Із загальної кількості досліджень у 2023 р. — 23 безпосередньо впроваджені в сільськогосподарську галузь, а для 29-ти заплановано впровадження у подальші роки. Слід зауважити, що більшість впроваджених результатів досліджень були виконані науковими установами галузевого підпорядкування, їх кількість становить 17 (рис. 2).

Важливою характеристикою проведених досліджень, на наш погляд, є їхня унікальність. В цілому у 2023 р. ЗВО та науковими установами галузевого підпорядкування було здійснено 30 досліджень, які не мають аналогів у регіоні, 20 — не мають аналогів в Україні, та 2 унікальних дослідження, що не мають аналогів у світі (рис. 3). Такі

показники свідчать про високий рівень науковців Південного регіону України, які здійснюють дослідження у сільськогосподарській сфері.

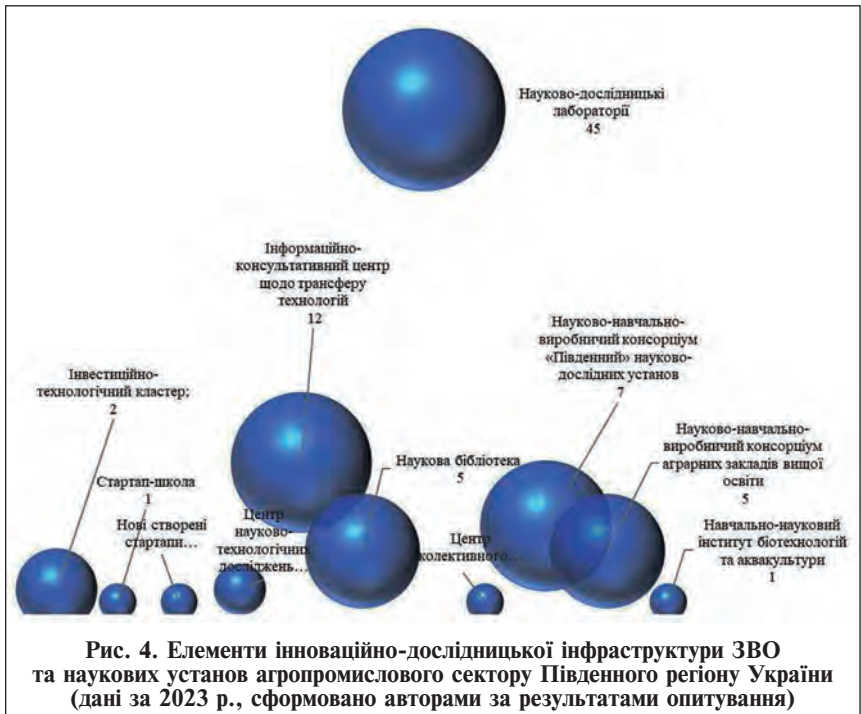
Можливість здійснення наукових досліджень та інноваційних розробок сільськогосподарського напрямку науковцями Одеської, Миколаївської та Херсонської областей базується на наявності широкої системи інноваційно-дослідницької інфраструктури, до якої входить

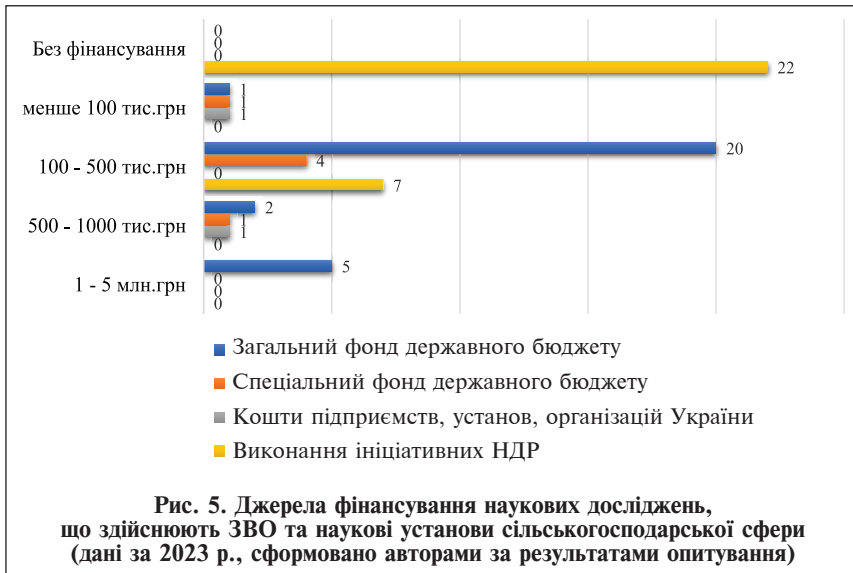
унікальне обладнання. Наприклад, усього у Південному регіоні функціонує 45 науково-дослідних лабораторій, з них ЗВО мають у своєму розпорядженні 28 лабораторій, кількість у наукових установах галузевого підпорядкування — 17 (рис. 4).

Важливою складовою реалізації політики підвищення інноваційності сільського господарства є забезпечення фінансування наукової діяльності в цій царині. Отримані результати опитування свідчать, що у 2023 р. у Південному регіоні України більшість здійснених наукових розробок агропромислового комплексу не мали фінансування. Із загального фонду державного бюджету було профінансовано усього 28 досліджень, із спеціального — 6 (рис. 5).

Обмеженість фінансування наукових досліджень, на наш погляд, уповільнює темпи впровадження органічного виробництва, що вимагає вирішення цієї проблеми на державному рівні.

Міністерство аграрної політики та продовольства України здійснює постійну системну роботу зі стимулювання розвитку органічного виробництва та підтримки функціонування вітчизняних органічних операторів. На нараді з питань координації та співпраці учасників

органічного сектору були представлені основні напрями подальшої діяльності, активізація яких має привести до поліпшення показників рівня розвитку органічного сектору сільськогосподарського виробництва в Україні. До таких пріоритетних напрямів відносяться [41]:

- проведення заходів з популяризації органічного виробництва;
- розвиток сталого виробництва органічної продукції;
- удосконалення українського законодавства, адаптація до норм і стандартів ЄС;
- підвищення попиту на органічну продукцію в Україні;
- розширення експортних ринків.

Безперечна важливість розглянутих на нараді питань не викликає сумнівів, але, на наш погляд, даний перелік доцільно доповнити заходами з посилення підтримки інноваційної спрямованості розвитку сільського господарства як визначального елемента формування умов для поширення органічного сектору галузі. Як продемонстрували результати проведеного дослідження, найбільш гостро стоїть ця проблема в частині забезпечення фінансування наукових досліджень в агрокомплексі.

ВИСНОВКИ

Поширення в Україні органічного сектору у сільськогосподарській галузі сприяє досягненню показників Цілей сталого розвитку, що визначені у Національній доповіді «Цілі сталого розвитку: Україна» на

основі взаємоузгодження екологічних, соціальних та економічних інтересів. Україна системно впроваджує у вітчизняній агропромисловій галузі основні вимоги та стандарти до органічної продукції, що діють у країнах Європи, практично реалізуючи потенціал цього напрямку реального сектору економіки.

Результати проведеного опитування ЗВО та наукових установ галузевого підпорядкування Одеської, Миколаївської та Херсонської областей України свідчать про наявність певної кількості наукових розробок та інноваційних пропозицій, що мають високий науковий рівень. Їх впровадження у агропромисловий сектор стане запорукою прискореного розвитку органічного виробництва як пріоритетного методу ведення сільського господарства в нашій країні.

Фінансування: науково-дослідна робота виконана в рамках бюджетної теми 0123U104920 «Інноватизація регіональної освіти, науки та виробництва (на прикладі Південного регіону України)» відділу інтеграції науки, освіти та бізнесу ДУ «Інститут ринку і економіко-екологічних досліджень НАН України».

Конфлікт інтересів: автори декларують про відсутність конфлікту інтересів.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК

1. Богданов Д.С. Завдання сталого розвитку сільських територій. Агро-світ. 2017. № 7. С. 60-62. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/7_2017/11.pdf
2. Гаркавий В.В. Теоретичні основи розробки стратегії сталого розвитку сільського господарства. International Science Journal of Management, Economics & Finance. 2023. Vol. 2. № 4. P. 56-64. DOI: <https://doi.org/10.46299/j.isjmef.20230204.07>
3. Дребот О.І., Добряк Д.С., Мельник П.П., Сахарнацька Л.І. Наукові засади формування та розвиток сільськогосподарського землекористування на основі трансформації земельних відносин. Збалансоване природокористування. 2021. № 4. С. 5-13. DOI: 10.33730/2310-4678.4.2021.253080
4. Котикова О.І. Моніторинг та оцінка сталості розвитку сільськогосподарського землекористування регіонів України. Економіка АПК. 2017. № 5. С. 24-32.
5. Лопатинський Ю. Складові та пріоритети сталого розвитку аграрного сектору економіки: концептуально-теоретичний дискурс. Економіка АПК. 2018. № 6. С. 94.
6. Михайленко О.Г. Сталий розвиток сільського господарства: теоретичні аспекти. Вісник Дніпропетровського університету. Серія «Світове господарство і міжнародні економічні відносини». 2015. Січень. 23(7).

С. 48-57. URL: https://www.researchgate.net/publication/322469854_Stalij_rozvitok_sil'skogo_gospodarstva_teoreticni_aspekti

7. Панков О.І. Сталий розвиток у сільському господарстві. Ефективна економіка. 2011. №5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=750>

8. Пінчук А.О. Стратегія забезпечення сталого розвитку сільського господарства в умовах діджиталізації економіки України : дис. д-ра екон. наук : 08.00.03. Чернігів, 2020. 459 с. URL: <http://ir.stu.cn.ua/handle/123456789/19695>

9. Попова О.Л. Теоретичні основи стійкого розвитку агросфери та формування адекватної української стратегії. Зб. наук. пр. ННЦ «Ін-т земл-ва УААН». Київ, 2010. Вип. 3. С. 18-27.

10. Тихонов А.Г., Гребенюк Н.В., Тихоненко О.В. Наукові засади сталого розвитку землекористування: індикація екологічного стану. Землевпорядкування. 2003. №1. С. 15-20.

11. Бреус Д.С. Світовий досвід ведення органічного землеробства та перспективи його розвитку в Україні. Таврійський науковий вісник Херсонського державного аграрно-економічного університету. Екологія, іхтіологія та аквакультура. Херсон, 2020. Ч. 1. № 116. С.198-206. URL: <https://doi.org/10.32851/2226-0099.2020.116.1.27>

12. Бубела Т.З. Нормативно-технічні аспекти контролю органічної продукції в Україні. Стандартизація, сертифікація, якість. 2012. № 1. С. 62-65.

13. Бурляй А.П. Роль України у формуванні пропозиції європейського ринку органічної продукції. Економічний часопис — XXI. 2013. № 11-12 (2). С. 15-18.

14. Вовк В.І. Сертифікація органічного сільського господарства в Україні: сучасний стан, перспективи, стратегія на майбутнє. Органічні продукти харчування. Сучасні тенденції виробництва та маркетингу органічної продукції: матеріали міжнар. наук.-прак. семінару, Львів, 2010. С. 3-7. URL: <http://www.lol.org.ua/ukr/vegetables>

15. Воскобійник Ю.П. Ємність ринку органічної продукції в Україні. Агроінком. 2013. № 4-6. С. 7-10.

16. Ульянченко О.В., Шиян Д.В., Герасименко Ю.С. Прогнозування світових тенденцій розвитку ринку органічної продукції. Ефективна економіка. 2020. №10. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.10.9>

17. Гузь М.М. До методики оцінки ефективності органічного землеробства. Ефективна економіка. 2013. № 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2522>

18. Довгань О.М. Органічне виробництво: сутність, об'єктивна необхідність, ефективність. Сталий розвиток економіки. 2013. № 1. С. 200-206.

19. Дудар О.Т. Розвиток органічного агровиробництва в Україні. Економіка АПК. 2012. № 3. С. 121-126.

20. Дяченко В.В., Орел А.М. Сучасні аспекти розвитку органічного землеробства в умовах сталого сільського господарства. Економіка та суспільство. 2023. № 48. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-48-91>
21. Іванова Л.С. Виробництво органічної продукції: світовий досвід та вітчизняні реалії. Агросвіт. 2015. № 18. С. 30-35.
22. Кисіль В.І. Біологічне землеробство в Україні: проблеми і перспективи. Харків: Вид-во «Штрих», 2000. 161 с.
23. Кобець М.І. Органічне землеробство в контексті сталого розвитку. Проект «Аграрна політика для людського розвитку». Київ, 2004. 22 с.
24. Костюк О.Д. Органічне землеробство: світові тенденції та перспективи розвитку в Україні. Науковий вісник. Нац. ун-ту біоресурсів і природокористування України. Київ. 2012. Ч. 3. Вип. 177. С. 291-295.
25. Маслак О.М. Становлення ринку органічної продукції в Україні. Економіка і менеджмент. Вісник Сумськ. нац. аграр. ун-ту. Суми. 2012. Вип. 11. С. 60-69.
26. Милованов Є.В. Органічне сільське господарство: перспективи для України. Посібник українського хлібороба : наук.-прак. збірник Інституту рослинництва ім. В.Я. Юр'єва. Харків, 2009. С. 257-260.
27. Резніченко В.П., Коломієць Л.В., Стефанюк С.В. Органічне сільське господарство: виклики та перспективи розвитку. Аграрні інновації. 2024. № 23. С. 134-140. DOI <https://doi.org/10.32848/agrar.innov.2024.23.20>
28. Шлапак В.О. Про виروشання екологічно чистої овочевої продукції в Україні. Сучасні тенденції виробництва та маркетингу органічної продукції: матеріали наук.-практ. семінару (м. Львів, 31 березня 2004 р.). Львів, 2004. С. 30-33.
29. Перетворення нашого світу: Порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН від 25.09.2015 року. Дата оновлення: 11.05.2018. URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine/publications/peretvorennya-nashoho-svitu-poryadok-dennyu-u-sferi-staloho-rozvytku-do-2030-roku> (дата звернення 03.09.2024).
30. Цілі сталого розвитку: Україна. Національна доповідь. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, 2017. 176 с. <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/natsionalna-dopovid-csr-Ukrainy.pdf>
31. Codex Alimentarius. International food standards. URL: <https://www.fao.org/fao-who-codexalimentarius/home/en/> (дата звернення 03.09.2024).
32. Organic Agriculture and Food Security (IFOAM Dossier 1, 2002). URL: www.ifoam.org (дата звернення 03.09.2024).
33. Report and Recommendations on Organic Farming (Washington DC: USDA, 1980), p. xii. NAL Call # aS605.5 U52
34. Постанова Ради (ЄС) № 834/2007 від 28 червня 2007 року стосовно органічного виробництва і маркування органічних продуктів та скасування

Постанови (ЄЕС) № 2092/91. Люксембург, 28 червня 2007 р. Офіційний вісник Європейського Союзу (Official Journal of the European Union) OJ L. 189, 20.7.2007, стор. 1r URL: https://www.cg.gov.ua/web_docs/2141/2017/04/docs/EU%20Reg_834_2007%20Organic%20Production_UA.pdf

35. Дія. Бізнес. Експортний напрям.(н.д.). Встигнути до 2030: місце України на мапі органічного ринку ЄС. Міністерство цифрової трансформації України. URL: https://export.gov.ua/605-vstignuti_do_2030_mistse_ukraini_na_mari_organichnogo_rinku_ies (дата звернення 27.08.2024).

36. Закон України. Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції. № 2496-VIII від 10.07.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2496-19#Text> (дата звернення 03.09.2024).

37. Підсумки 2023 року в органічному секторі. OrganicInfo. URL: <https://organicinfo.ua/news/results-of-2023/> (дата звернення 03.09.2024).

38. Громадська спілка «Органічна ініціатива» — інформаційний портал. URL: <https://organicinitiative.org.ua/news/rezultatyopytuvannia-br-orhanichnoho-biznesu-ukrainy-br-siche> (дата звернення 03.09.2024).

39. Європейська Комісія. (2022). Органічне сільське господарство в ЄС. Десятиріччя органічного зростання. Січень 2023 року (Organic farming in the EU. A decade of organic growth. January 2023) Європейська Комісія, Генеральний директорат з питань сільського господарства та розвитку сільських територій, м. Брюссель. URL: https://organicinfo.ua/wp-content/uploads/2023/08/organic-farming-decade-of-growth_ua.pdf

40. Кузнецова М.А., Лабунська О.Б. Рейтингове оцінювання України за глобальним інноваційним індексом. Science and innovation of modern world. Proceedings of the 6th International scientific and practical conference. Cognum Publishing House. London, United Kingdom. 2023. P. 739-746. (0,125 д.а. на одного автора) (0,8 кредиту ECTS). URL: <https://sci-conf.com.ua/vimizhnarodna-naukovo-praktichna-konferentsiyascience-and-innovation-of-modern-world-23-25-02-2023-london-velikobritaniya-arhiv>

41. У Мінагрополітики обговорили перспективи розвитку органічної галузі. 05 березня 2024 року. Міністерство аграрної політики та продовольства України. URL: <https://minagro.gov.ua/news/u-minahropolityky-obhovorylyu-perspektyvy-rozvytku-orhanichnoi-haluzi>

Kuznietsova M., ORCID: 0000-0002-7055-7168

Labunska O., ORCID: 0000-0002-2579-3145

State Institution «Institute of Market and Economic and Environmental Research of the National Academy of Sciences of Ukraine,
29, Frantsuzsky Boulevard, Odesa, 65044, Ukraine

Innovative component of the spread of organic farming in the context of the implementation of the concept of sustainable development on the example of the Southern region of Ukraine

Goal. To analyze the role of the innovation component in the development of organic farming as one of the areas that contributes to the achievement of global sustainable development goals on the example of the Southern region of Ukraine. **Methods.** General scientific methods were used — analysis and synthesis, comparison, scientific abstraction, generalization, graphic research methods. To reveal the topic of the article, the authors developed survey forms and conducted a survey of higher education institutions and scientific institutions of the agro-industrial sector of the Southern region of Ukraine regarding the features, effectiveness and financing of their research activities in the agricultural sector. **Results.** Sustainable development goals and the role of organic production in their realization, the current state of organic production in European countries in terms of the growth of organic land over the past 10 years and the number of organic operators were analyzed. The author has collected relevant data on the development of organic production in the regions of Ukraine. It is proved that this area of agricultural activity is knowledge-intensive, and its spread is based on strengthening the innovation component. The data for 2023 for the Southern region of Ukraine are analyzed according to the following indicators: the number of researches conducted for the agro-industrial complex; results of research implementation in the agro-industrial complex; uniqueness of research results; availability of elements of innovation and research infrastructure; sources of funding for research carried out by higher education institutions (HEIs) and scientific institutions of the agricultural sector. The author proves the need to strengthen state support for the agro-industrial sector in order to stimulate the development of organic production by increasing budgetary funding for research in this area. **Conclusions.** Based on the survey conducted in higher education institutions and scientific institutions of sectoral subordination in the Southern region of Ukraine, the authors concluded that the availability of a certain number of scientific developments and innovative proposals with a high scientific level and their implementation in the agro-industrial sector will be the key to the accelerated development of organic production as a priority method of agriculture in our country.

sustainable development goals; organic production; source of funding for fundamental, applied research and innovative developments; grant funding; elements of innovation and research infrastructure

REFERENCES

1. Bohdanov D.S. (2017). Zavdannya staloho rozvytku sil's'kykh terytoriy [The task of sustainable development of rural areas]. *Ahrosvit — Agroworld*, 7, 60-62. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/7_2017/11.pdf (in Ukraine).
2. Harkavyi V.V. (2023). Teoretychni osnovy rozrobky stratehiyi staloho rozvytku sil's'kohospodarstva. [Theoretical foundations of the development of a strategy for the sustainable development of agriculture]. *International Science Journal of Management, Economics & Finance*, 2(4), 56-64. <https://doi.org/10.46299/j.isjmef.20230204.07> (in Ukraine).
3. Drebot O.I., Dobryak D.S., & Mel'nyk P.P. (2021). Naukovi zasady formuvannya ta rozvytok sil's'kohospodars'kohozemel'nykh vidnosyn. [Scientific principles of the formation and development of agricultural land use based on the transformation of land relations]. *Zbalansovane pryrodokorystuvannya — Balanced nature management*, (4), 5-13. DOI: 10.33730/2310-4678.4.2021.253080 (in Ukraine).
4. Kotytkova O.I. (2017). Monitorynh ta otsinka stalosti rozvytku sil's'kohospodars'kohozemel'nykh vidnosyn rehioniv Ukrayiny. [Monitoring and assessment of the sustainability of the development of agricultural land use in the regions of Ukraine]. *Ekonomika APK — Economy of agro-industrial complex*, (5), 24-32. (in Ukraine).
5. Lopatyns'kyi Yu. (2018). Skladovi ta priorityty staloho rozvytku ahrarnoho sektoru ekonomiky: kontseptual'no-teoretychnyy dyskurs. [Components and priorities of sustainable development of the agricultural sector of the economy: conceptual and theoretical discourse]. *Ekonomika APK — Economy of agro-industrial complex*, (6), 94. (in Ukraine).
6. Mykhaylenko O.H. (2015). Stalyy rozvytok sil's'kohospodarstva: teoretychni aspekty. [Sustainable development of agriculture: theoretical aspects.]. *Visnyk Dnipropetrovs'kohozhivots'koho universytetu. Seriya «Svitove hospodarstvo i mizhnarodni ekonomichni vidnosyny» — Bulletin of Dnipropetrovsk University. Series «World economy and international economic relations»*, 23(7), 48-57. URL: https://www.researchgate.net/publication/322469854_Stalij_rozvitok_sil's'kohospodarstva_teoreticni_aspekti (in Ukraine).
7. Pankov O.I. (2011). Stalyy rozvytok u sil's'komu hospodarstvi. [Sustainable development in agriculture]. *Efektivna ekonomika — Efficient economy*, (5). URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=750> (in Ukraine).
8. Pinchuk A.O. (2020). Stratehiya zabezpechennya staloho rozvytku sil's'kohospodarstva v umovakh didzhytalizatsiyi ekonomiky Ukrayiny. [The strategy of ensuring the sustainable development of agriculture in the conditions of digitization of the economy of Ukraine]. Doctor's thesis. Chernihiv. URL: <http://ir.stu.cn.ua/handle/123456789/19695> (in Ukraine).
9. Popova O.L. (2010). Teoretychni osnovy stiykoho rozvytku ahrosfery ta

formuvannya adekvatnoyi ukrayins'koyi stratehiyi. [Theoretical foundations of sustainable development of the agricultural sector and the formation of an adequate Ukrainian strategy]. *Zb. nauk. pr. NNTS «In-t zeml-va UAAN»* — Coll. of science Ave. NSC «Institute of Geology of the Ukrainian Academy of Sciences», 3, 18-27. (in Ukraine).

10. Tykhonov A.H., Hrebenyuk N.V., & Tykhonenko O.V. (2003). Naukovi zasady staloho rozvytku zemlekorystuvannya: indykatsiya ekolohichnoho stanu. [Scientific principles of sustainable development of land use: indication of the ecological state]. *Zemlevporyadkuvannya — Land management*, (1), 15-20. (in Ukraine).

11. Breus D.S. (2020). Svitovyy dosvid vedennya orhanichnoho zemlerobstva ta perspektyvy yoho rozvytku v Ukrayini. [World experience of conducting organic farming and prospects for its development in Ukraine]. *Tavriys'kyy naukovyy visnyk Kherson'skoho derzhavnogo ahrarno-ekonomichnoho universytetu, Ekolohiya, ikhtiolojiya ta akvakul'tura — Tavri Scientific Bulletin of the Kherson State Agrarian and Economic University. Ecology, ichthyology and aquaculture*, 1(116), 198-206. DOI: <https://doi.org/10.32851/2226-0099.2020.116.1.27> (in Ukraine).

12. Bubela T.Z. (2012). Normatyvno-tekhnichni aspekty kontrolyu orhanichnoyi produktsiyi v Ukrayini. [Regulatory and technical aspects of control of organic products in Ukraine]. *Standartyzatsiya, sertyfikatsiya, yakist' — Standardization, certification, quality*, (1), 62-65. (in Ukraine).

13. Burlyay A.P. (2013). Rol' Ukrayiny u formuvanni propozytsiyi yevropeys'koho rynku orhanichnoyi produktsiyi. [Ukraine's role in shaping the offer of the European market of organic products]. *Ekonomichnyy chasopys — XXI — Economic magazine — XXI*, 2(11-12), 15-18. (in Ukraine).

14. Vovk V.I. (2010). Sertyfikatsiya orhanichnoho sil's'koho hospodarstva v Ukrayini: suchasnyy stan, perspektyvy, stratehiya na maybutnye. [Certification of organic agriculture in Ukraine: current state, prospects, strategy for the future]. *Mizhnar. nauk.-prak. seminar «Orhanichni produkty kharchuvannya. Suchasni tendentsiyi vyrobnytstva ta marketynhu orhanichnoyi produktsiyi»* — [International science-practice of the seminar «Organic food products. Modern trends in the production and marketing of organic products»]. Lviv. 3-7. URL: <http://www.lol.org.ua/ukr/vegetables> (in Ukraine).

15. Voskobiynyk Yu.P. (2013). Yemnist' rynku orhanichnoyi produktsiyi v Ukrayini. [Market capacity of organic products in Ukraine]. *Ahroincom — Agroincom*, (4-6), 7-10. (in Ukraine).

16. Ul'yanchenko O.V., Shyyan D.V., & Herasymenko Yu.S. (2020). Prohnozuvannya svitovykh tendentsiy rozvytku rynku orhanichnoyi produktsiyi. [Forecasting global trends in the development of the organic products market]. *Efektivna ekonomika — Efficient economy*, (10). DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.10.9> (in Ukraine).

17. Huz' M.M. (2013). Do metodyky otsinky efektyvnosti orhanichnoho zemlerobstva [To the methodology of evaluating the effectiveness of organic farming]. *Efektyvna ekonomika — Efficient economy*, (11). URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2522> (in Ukraine).

18. Dovhan' O.M. (2013). Orhanichne vyrobnytstvo: sutnist', ob'yektyvna neobkhdnist', efektyvnist'. [Organic production: essence, objective necessity, efficiency]. *Stalyy rozvytok ekonomiky — Sustainable economic development*, (1), 200-206. (in Ukraine).

19. Dudar O.T. (2012). Rozvytok orhanichnoho ahrovyrobnytstva v Ukraini. [Development of organic agricultural production in Ukraine]. *Ekonomika APK — Economy of agro-industrial complex*, (3), 121-126. (in Ukraine).

20. Dyachenko V.V., Orel A.M. (2023). Suchasni aspekty rozvytku orhanichnoho zemlerobstva v umovakh staloho sil'skoho hospodarstva. [Modern aspects of the development of organic farming in the conditions of sustainable agriculture]. *Ekonomika ta suspil'stvo — Economy and society*, (48). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-48-91> (in Ukraine).

21. Ivanova L.S. (2015). Vyrobnytstvo orhanichnoyi produktsiyi: svitovyy dosvid ta vitchyznyani realiyi. [Production of organic products: world experience and domestic realities]. *Ahrosvit — Agroworld*, (18), 30-35. (in Ukraine).

22. Kysil' V.I. (2000). Biologichne zemlerobstvo v Ukraini: problemy i perspektyvy [Biological farming in Ukraine: problems and prospects]. Kharkiv: Shtryh. (in Ukraine).

23. Kobets' M.I. (2004). Orhanichne zemlerobstvo v konteksti staloho rozvytku. [Organic farming in the context of sustainable development]. *Proyekt «Ah-rarna polityka dlya lyuds'koho rozvytku» — Agrarian policy for human development» project*. Kyiv, 22. (in Ukraine).

24. Kostyuk O.D. (2012). Orhanichne zemlerobstvo: svitovi tendentsiyi ta perspektyvy rozvytku v Ukraini. [Organic farming: global trends and development prospects in Ukraine]. *Naukovyy visnyk. Nats. un-tu bioresursiv i pryrodokorystuvannya Ukrainy — Scientific Bulletin. National University of Bioresources and Nature Management of Ukraine*. Kyiv, 3(177), 291-295. (in Ukraine).

25. Maslak O.M. (2012). Stanovlennya rynku orhanichnoyi produktsiyi v Ukraini. [Formation of the market of organic products in Ukraine]. *Ekonomika i menedzhment. Visnyk Sums'k. nats. ahrar. un-tu — Economics and management. Visnyk Sumsk. national agrarian university. Sumy*. (11), 60-69. (in Ukraine).

26. Mylovanov Ye.V. (2009). Orhanichne sil'ske hospodarstvo: perspektyvy dlya Ukrainy. [Organic agriculture: prospects for Ukraine]. *Posibnyk ukraiyins'koho khliboroba: nauk.-prak. zbirnyk Instytutu roslynnystva im. V. A. Yur'yeva — Handbook of the Ukrainian farmer: science and practice. collection of the Institute of plant breeding named after V.Ya. Yuryev*. Kharkiv, 257-260. (in Ukraine).

27. Reznichenko V.P., Kolomiyets' L.V., & Stefanyuk C.V. (2024). Orhanichne sil's'ke hospodarstvo: vyklyky ta perspektyvy rozvytku. [Organic agriculture: challenges and prospects for development]. *Ahrarni innovatsiyi — Agrarian innovations*, (23), 134-140. DOI: <https://doi.org/10.32848/agrar.innov.2024.23.20> (in Ukraine).

28. Shlapak V.O. (2004). Pro vyroshchuvannya ekolohichno chystoyi ovochevoyi produktsiyi v Ukraini. [About the cultivation of ecologically clean vegetable products in Ukraine]. *Materialy nauk.-prakt. seminaru «Suchasni tendentsiyi vyrobnytstva ta marketynhu orhanichnoyi produktsiyi» — scientific and practical materials. seminar «Modern trends in the production and marketing of organic products»* (Lviv, March 31, 2004). Lviv. 30-33. (in Ukraine).

29. Peretvorennya nashoho svitu: Poryadok dennyy u sferi staloho rozvytku do 2030 roku. Rezolyutsiya Heneral'noyi Asambleyi OON vid 25.09.2015 roku. [Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development. Resolution adopted by the General Assembly on 25.09.2015]. *Prohrama rozvytku ob'yednanykh natsiy: vebsait — United nations development programme: website*. URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine/publications/peretvorennya-nashoho-svitu-poryadok-dennyy-u-sferi-staloho-rozvytku-do-2030-roku> (in Ukraine).

30. Tsili staloho rozvytku: Ukrayina. Natsional'na dopovid'. Ministerstvo ekonomichnoho rozvytku i torhivli Ukrainy. [Goals of sustainable development: Ukraine. National report. Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine]. (2017). *Natsional'na dopovid'. Ministerstvo ekonomichnoho rozvytku i torhivli Ukrainy — National report. Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine*, 176. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/natsionalna-dopovid-csr-Ukrainy.pdf> (in Ukraine).

31. Codex Alimentarius. International food standards. www.fao.org/fao-who-codexalimentarius/ Retrieved from <https://www.fao.org/fao-who-codexalimentarius/home/en/>

32. Organic Agriculture and Food Security. IFOAM Dossier 1, 2002. www.ifoam.org

33. Report and Recommendations on Organic Farming (Washington DC: USDA, 1980), p. xii. NAL Call # aS605.5 U52

34. Postanova Rady (YES) № 834/2007 vid 28 chervnya 2007 roku stosovno orhanichnoho vyrobnytstva i markuvannya orhanichnykh produktiv ta skasuvannya Postanovy (YEES) № 2092/91. [Council Regulation (EC) No. 834/2007 of June 28, 2007 regarding organic production and labeling of organic products and repeal of Regulation (EEC) No. 2092/91]. URL: www.organicstandard.com.ua/ Retrieved from https://www.cg.gov.ua/web_docs/2141/2017/04/docs/EU%20Reg_834_2007%20Organic%20Production_UA.pdf (in Ukraine).

35. Vstyhnuty do 2030: mistse Ukrainy na mapi orhanichnoho rynku YES.

Ministerstvo tsyfrovoyi transformatsiyi Ukrainy. [Make it to 2030: Ukraine's place on the EU organic market map. Ministry of Digital Transformation of Ukraine]. Diya. Biznes. Eksportnyy napryam — Action. Business. Export direction. URL: https://export.gov.ua/605-vstignuti_do_2030_mistse_ukraini_na_mapi_organichnogo_rinku_ies (in Ukraine).

36. Verkhovna rada Ukrainy. (10.07.2018). Zakon Ukrainy. Pro osnovni pryntsypy ta vymohy do orhanichnoho vyrobnytstva, obihu ta markuvannya orhanichnoyi produktsiyi № 2496-VIII. [Verkhovna Rada of Ukraine. (July 10, 2018). Law of Ukraine. About the basic principles and requirements for organic production, circulation and labeling of organic products No. 2496-VIII]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2496-19#Text> (in Ukraine).

37. Pidsumky 2023 roku v orhanichnomu sektori. [Results of 2023 in the organic sector.] OrganicInfo : veb-sayt — OrganicInfo: Website (December 2023). URL: <https://organicinfo.ua/news/results-of-2023/> (in Ukraine).

38. Hromads'ka spilka «Orhanichna initsyatyva». [Public union «Organic initiative»]. Organic initiative: information portal. URL: <https://organicinitiative.org.ua/news/rezultatyopytuvannia-br-orhanichnoho-biznesu-ukrainy-br-siche> (in Ukraine).

39. Yevropeys'ka Komisiya. Heneral'nyy dyrektorat z pytan' sil'skoho hospodarstva ta rozvytku sil'skykh terytoriy (2022). Orhanichne sil'ske hospodarstvo v YES. Desyatyrichchya orhanichnoho zrostannya». Sichen' 2023 roku. [European Commission. General Directorate for Agriculture and Rural Development (2022). Organic agriculture in the EU. A decade of organic growth». January 2023]. URL: https://organicinfo.ua/wp-content/uploads/2023/08/organic-farming-decade-of-growth_ua.pdf. (in Ukraine).

40. Kuznetsova M.A., Labunska O.B. (2023). Ranking of Ukraine according to the global innovation index. Science and innovation of modern world. Proceedings of the 6th International scientific and practical conference. Cognum Publishing House. London, United Kingdom. 739-746. URL: <https://sci-conf.com.ua/vi-mizhnarodna-naukovo-praktichna-konferentsiyascience-and-innovation-of-modern-world-23-25-02-2023-london-velikobritaniya-arhiv> (in Ukraine).

41. Ministerstvo ahrarynoyi polityky ta prodovol'stva Ukrainy (05 bereznya 2024). U Minahropolityky obhovoryly perspektyvy rozvytku orhanichnoyi haluzi. [Ministry of Agrarian Policy and Food of Ukraine (March 5, 2024). The prospects for the development of the organic industry were discussed at the Ministry of Agrarian Policy]. URL: <https://minagro.gov.ua/news/u-minahropolityky-obhovoryly-perspektyvy-rozvytku-orhanichnoi-haluzi> (in Ukraine).

Надійшла до редакції: 06.09.2024

Прийнята до друку: 07.10.2024

Надруковано: грудень, 2024

Опубліковано онлайн: лютий, 2025